

FAGYEJEV

1901—1956.

Mellbe ütött a hír, el kellett még egyszer olvasni a nevet... De ez ő!... És hogyan? Ez sokáig nem megy a fejembe. Ő, akinek a művei olyan kiolthatatlan ragaszkodást sugároznak az élet iránt, ő követte el ezt? Ez a mindig mosolygó, karcsú, ezüstös halántékú ember nincs többé?

Kínzó kérdések ezek, ha olyan íróra vonatkoznak, mint Fagyejev volt, akinek élete is, könyvei is egyaránt a legnagyobb rokonszenvet keltették. A fájó hír azonban lassan elül, csak a tudata marad meg: a tény. Az sem tudja megváltoztatni alapján az elképzelésünket róla, sőt talán így nyugodtan elmondhatjuk már, kit veszítettünk el benne.

Az élő íróval szemben mindig joggal élünk fenntartással: »korai még meghatározni a helyét az irodalomtörténetben!« Az ízlések és szimpátiák különbözősége, de az életmű lezáratlansága is okozza ezt. Az író halála után sokszor hosszszú időnek kell eltelnie, hogy kellően értsék és értékeljék. Fagyejevnél nincs szükség erre. Több mint három évtizedet töltött el az irodalomban — ezekből egy napot sem kullogott a hátsó sorokban! — s sajátos írói egyénisége, különleges zamatú művei megérdemelt helyet biztosítanak neki a nemzeti határokon túl, európai, illetve világméretekben is.

Neve elválaszthatatlan a szovjet irodalom történetétől, melynek egyik, már első művével sokatígérő úttörőjeként lépett fel. A »Tizenkilencen« egyike volt az első könyveknek, melyek a hősi orosz forradalom egyszerű embereiről világszerte ismert, hű képet rajzoltak. S az ábrázolás »titka« többek között éppen abban volt, hogy mélyen átélt, jól ismert dolgokról írt. A távolkeleti partizánok között eltöltött harcban szerzett tapasztalata öltött testet a munkások, parasztok, partizánok plasztikus alakjaiban. Az igaz eszme által lelkesített emberek még vereségükben is győzelmeskednek — ez a kimondatlan tanulság lopta be magát az olvasó szívébe.

Műveit egy nagy téma fogja össze. A »Tizenkilencen«, a befejezetlenül maradt »Utolsó udege«, az »Ifjú Gárda« más és más korokról, tájakról és emberekről szól, belül sokfelé ágazik, mint maga az élet, de egy fő motívum mindig hallhatóan kicseng a műből: a kommunizmusért harcoló ember. Szabadon, szélesen hömpölyög a fagyejevi epika: a nagy társadalmi megrázkódtatások és az egyén »kis« sorsának alakulása, a tömegek felszabaduló szenvedélye és energiája — és az emberi lélek legelrejtettebb rezzenései helyes, konkrét-történelmi arányokban jelennek meg lapjain.

Legjobb egyéni-írói sajátosságait állandóan csiszolta, tökéletesítette. Ezért mondhatjuk, hogy a világhírű »Ifjú Gárda« — igazi chef d'oeuvre, egy nagy kor nagyszerű embereinek mélyenszántó dokumentuma a távoli jövő nemzedékei felé is. S az olvasókat nemcsak a cselekmény ragadja meg, de az a lírai

finomság, a gondolatnak merész, romantikus szárnyalása is, mely az alakok megformálásában egyik legvonzóbb vonása Fagyjevnek.

Műveiben arra a kérdésre találunk feleletet: miért győz a szovjet ember, miben van az ereje, varázsa ennek a hősnek, aki nemrég jelent csak meg és mégis oly biztosan halad előre, annyira lelkesen és »türelmetlenül« építi az új életet.

Nem rüg vaskos kötetekre reánk hagyott életműve. De az a két regénye is, melyet befejezett, nagy erőforrás marad számunkra. Levinszon és Ljutyikov, Kosevoj és Sevcova élete, harcai és gondolatai nagyrészt a mieink is — harcunkban, életünkben, írásainkban velünk vannak, választ adnak a mi kérdéseinkre is, — előre visznek bennünket.

JUAN REJANO A költőhöz

Költő:

a puszta szó csupán.

*Se csillagfény, se rózsaszál,
sem ékszered nincs semmi más.*

*A szó
csak ez tiéd és semmi más.*

*Mondd mért pazarlod el dalod,
mért hullatod
a lelket ajzó hangokat,
s magányosan mért bujdokolsz
ha vihar tör a nép felé
s kioltani az életet
halál jelek
lebegnek a bús homlok felett?*

*Mint szintelen és ósdi gép,
örök forgó malomkerék
konok egyhangú ritmusa
a kinnal zengő rimbeszéd.*

*Mit ér a lét, e torz kaland
ha alapzatod nem kő-szilárd
s akaratom nem tűz-parázs,
hited nem forr eggyé a néppel?*

*Mit ér a szó,
a vak szeszéllyel áradó
ha fénytelenül lobbanó,
ha illattalan és fakó?*

*Eszmélj költő, a béke hív,
kigyúlnak már a vérerek,
zengő szó, buzgó életed
lángja legyen költészeted.*

(Spanyol eredetiből fordította
Gönczi Klára)